

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Elo, Riikka; Fritzén, Niclas; Huhta, Veikko; Koponen, Seppo; Lehtinen, Pekka T.; Pajunen, Timo; Penttinen, Ritva; Uddström, Annika

Title: Hämähäkkieläimet : Arachnida

Year: 2019

Version: Published version

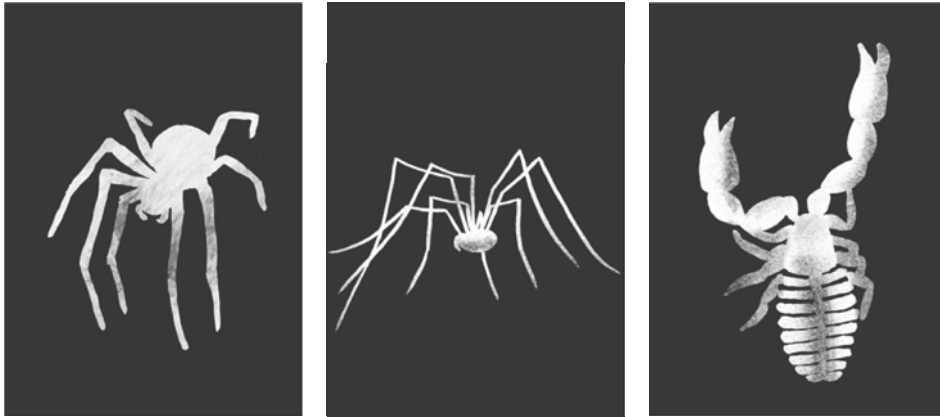
Copyright: © Kirjoittajat & Ympäristöministeriö, 2019.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Elo, R., Fritzén, N., Huhta, V., Koponen, S., Lehtinen, P. T., Pajunen, T., Penttinen, R., & Uddström, A. (2019). Hämähäkkieläimet : Arachnida. In E. Hyvärinen, A. Juslén, E. Kemppainen, A. Uddström, & U.-M. Liukko (Eds.), Suomen lajien uhanalaisuus : Punainen kirja 2019 (pp. 328). Ympäristöministeriö. <http://hdl.handle.net/10138/299501>

Hämähäkkieläimet • Arachnids *Arachnida*

Riikka Elo, Niclas Fritzen, Veikko Huhta, Seppo Koponen, Pekka T. Lehtinen,
Timo Pajunen, Ritva Penttinen & Annika Uddström

Hämähäkkieläimiä tunnetaan maapallolta noin 100 000 lajia, mutta todelliseksi lajimääräksi on arvioitu jopa 600 000 lajia (Chapman 2009). Suomessa tunnetaan yhteensä noin 2 300 hämähäkkieläinlajia, jotka kuuluvat lahkoihin hämähäkit (Araneae), lukit (Opiliones), valeskorpionit (Pseudoscorpiones) ja punkit (Acari). Hämähäkkieläinten uhanalaisuutta arvioitiin hämähäkkityöryhmässä.

Hämähäkkieläimistä pystyttiin arvioimaan vain hämähäkkien, lukkien ja valeskorpionien uhanalaisuus. Hämähäkkien uhanalaisuusarviointi käsitellään omassa luvussaan, lukkien ja valeskorpionien arviointi omaan.

Punkteista ei tietojen puutteellisuuden takia voida tehdä uhanalaisuusarviointia, mutta niistä pyrittiin tunnistamaan yleiset lajit, joiden häviämisen todennäköisyys vastaa luokkaa elinvoimaiset (LC). Suomesta tunnetaan tällä hetkellä noin 1 600 punkkilajia, mutta todellinen lajimäärä on paljon suurempi. Tarkastelussa olivat mukana vain parhaiten tunnetut ja dokumentoidut punkkiryhät: petopunkit (Mesostigmata), sammalpunkit (Oribatida) ja puutiaiset (Ixodida), yhteensä noin 820 lajia. Vastaava tarkastelu punkeista tehtiin jo vuoden 2010 uhanalaisuusarvioinnin yhteydessä (Huhta ym. 2010a).

Varhaisimmat tutkimukset Suomen sammal- ja petopunkteista ovat 1900-luvun alkupuolelta. Aktiivista

tutkimusta on sammalpunkteista tehty vasta noin puoli vuosisataa ja petopunkteista neljä vuosikymmentä. Viimeisin julkaistu lajiluettelo sammalpunkteista on vuodelta 1997 (Niemi ym.). Petopunkkien tuorein lajiluettelo on vuodelta 2016 (Huhta), mutta senkin jälkeen on jo ehtinyt löytyä useita maalle uusia lajeja. Julkaisujen tekijät ovat ylläpitäneet ja päivittäneet sammal- ja petopunkkien lajiluetteloita, ja tarkastelut on tehty näiden ajantasaisen, vielä julkaisemattomien lajiluetteloiden pohjalta.

Vuonna 2019 tehdyn tarkastelun pohjana ovat olleet vuoden 2010 tarkastelussa (Huhta ym. 2010a) käytetyt aineistot, joita on täydennetty uusilla havainnoilla. Näiden aineistojen pohjalta tehdyssä tarkastelussa punkkilajien tulkitseminen häviämiskiltään elinvoimaisia vastaaviksi perustuu tunnettujen esiintymispaikkojen määrään ja levinneisyysalueen kokoon.

Suomessa on tavattu 355 sammalpunkkilajia, ja niistä 220 lajia tulkittiin häviämiskiltään elinvoimaisia vastaaviksi. Petopunkteja tunnetaan Suomesta 453 lajia, joista noin puolet katsottiin häviämiskiltään elinvoimaisia vastaaviksi. Puutiaisia on tavattu Suomessa kymmenkunta lajia, joista kaksi yleistä ja vakiintunutta lajia vastaa häviämiskiltään elinvoimaisia. Tiedon lisääntyessä lisätutkimusten myötä voidaan toivottavasti tulevaisuudessa arvioida myös sammal- ja petopunkkien sekä puutiaisten uhanalaisuus.